

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ**

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 6 Μαΐου 2025, με την ακόλουθη σύνθεση: Βασιλική Ανδρεοπούλου, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Βασιλική Σοφιανού και Χριστίνα Κούνα (εισηγήτρια), Σύμβουλοι, Λήδα Χαραλαμπίδου και Όλγα Βογιατζή, Πάρεδροι, που μετέχουν με συμβουλευτική ψήφο.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε η Αντεπίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Ειρήνη Κατσικέρη, κωλυομένου του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας.

Γραμματέας: Σταυρούλα Κοιλάκου, δικαστική υπάλληλος.

Για να δικάσει την από 10.9.2020 (Α.Β.Δ. .../15.9.2020) έφεση της..., κατοίκου ..., η οποία παραστάθηκε δια δηλώσεως του άρθρου 231 παρ.1 του ν. 4700/2020 του πληρεξουσίου δικηγόρου της Ανδρέα Ραζή (ΑΜ ΔΣΑ).

κατά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε δια της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, Σταυρούλας Θεοδωρακοπούλου (ΝΣΚ),

κατά του «Κέντρου Βοήθειας Νέων Αλέξανδρου και Άννας Γιαννακάκη», όπως εκπροσωπείται νόμιμα, το οποίο παραστάθηκε διά δηλώσεως του άρθρου 231 παρ.1 του ν. 4700/2020 του πληρεξουσίου δικηγόρου του Νικόλαου Εμμανουηλίδη (ΔΣ Βόλου), και

κατά της .../21.4.2020 Απόφασης της Συντονίστριας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Την εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, η οποία ζήτησε την απόρριψη της έφεσης. Και

Την Αντεπίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, η οποία πρότεινε την απόρριψη της έφεσης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε τηλεδιάσκεψη, μέσω της δημόσιας υπηρεσίας e:presence.gov.gr., κατ' άρθρο 215 παρ. 2 του ν. 4700/2020.

Αφού άκουσε την εισήγηση της Συμβούλου Χριστίνας Κούνα,

Μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά το Νόμο, και

Αποφάσισε τα ακόλουθα:

1. Με την κρινόμενη έφεση, για την άσκηση της οποίας καταβλήθηκε

το προσήκον παράβολο και οι λόγοι της οποίας αναπτύσσονται με το από 13.03.2025 παραδεκτώς υποβληθέν υπόμνημα, ζητείται η ακύρωση ή μεταρρύθμιση της .../21.4.2020 απόφασης της Συντονίστριας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης, με την οποία καταλογίστηκε υπέρ του κοινωφελούς ιδρύματος με την επωνυμία «Κέντρο Βοήθειας Νέων Αλεξάνδρου και Άννης Γιαννακάκη» και σε βάρος της εκκαλούσας το ποσό των 7.800,00 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί σε δαπάνες υποτροφίας που φέρεται ότι έλαβε αχρεωστήτως κατά το χρονικό διάστημα από 1.9.2014 έως 31.5.2018. Η υπό κρίση έφεση, η οποία παραπέμφθηκε στο παρόν Τμήμα με την 390/2023 απόφαση του Δεύτερου Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, λόγω αρμοδιότητας (άρθρα 24 του ν. 4820/2021, Α'130 και 3 παρ.5 εδ. α' του ν. 4700/2020, Α'127), έχει ασκηθεί εμπροθέσμως και νομοτύπως και πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω ως προς τη βασιμότητα των προβαλλόμενων με αυτή λόγων, κατά το μέρος αυτό. Κατά το μέρος όμως που στρέφεται κατά κάθε άλλης συναφούς πράξης ή παράλειψης της Διοίκησης, η έφεση είναι απορριπτέα ως αόριστη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης.

2. Το Ελληνικό Δημόσιο με το από 9.5.2025 παραδεκτώς υποβληθέν υπόμνημα και το ίδρυμα με την επωνυμία «Κέντρο Βοήθειας Νέων Αλεξάνδρου και Άννης Γιαννακάκη» με το από 5.5.2025 παραδεκτώς υποβληθέν υπόμνημα ζήτησαν την απόρριψη της ένδικης έφεσης.

3. Με τον ν. 4182/2013 «Κώδικας κοινωφελών περιουσιών, σχολαζουσών κληρονομιών και λοιπές διατάξεις» (Α'185) θεσμοθετήθηκε νομικό πλαίσιο, μεταξύ άλλων, για τις κοινωφελείς περιουσίες, με σκοπό, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, τον εκσυγχρονισμό του πλαισίου εντοπισμού και αξιοποίησης των κληρονομιών αυτών. Στο Κεφάλαιο Ε «Περιουσίες υπέρ του Δημοσίου για εκτέλεση ορισμένου σκοπού», άρθρο 38 του ίδιου νόμου (4182/2013) με τίτλο «Υποτροφίες -Διαγωνισμοί» προβλέπεται ότι « 6. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Παιδείας και Θρησκευμάτων ρυθμίζονται θέματα συγκρότησης των επιτροπών διαγωνισμού, έκδοσης των αποτελεσμάτων, υποβολής και εκδίκασης ενστάσεων, έγκρισης και ακύρωσης των πρακτικών, επιστροφής του ποσού των υποτροφιών μετά τη διακοπή τους, μετεγγραφών υποτρόφων, κατάρτισης και τήρησης μητρώου υποτρόφων και κάθε άλλη λεπτομέρεια». Στο Κεφάλαιο Ζ «Κοινωφελή Ιδρύματα» του ν. 4182/2013, άρθρο 56 με τίτλο «Χορήγηση Υποτροφιών», όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο, ορίζεται ότι: «1. Αν με συστατική πράξη έχει ανατεθεί σε ίδρυμα η χορήγηση υποτροφιών και δεν προβλέπεται από τη συστατική πράξη ή τον Οργανισμό του η διεξαγωγή διαγωνισμού, οι υποτροφίες χορηγούνται κατόπιν σχετικής έγγραφης γνωστοποίησης προς την αρμόδια περιφερειακή υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και προς την αρμόδια αρχή: (α) της πρόσκλησης και των όρων για τη χορήγηση υποτροφιών και της ανάρτησης αυτών στην ιστοσελίδα του Ιδρύματος και της δημοσίευσης αυτών σε μια εφημερίδα πανελλαδικής κυκλοφορίας και (β) της απόφασης του διοικητικού συμβουλίου περί χορήγησης των υποτροφιών. Η αρμόδια αρχή μπορεί να ελέγχει την τήρηση των όρων της συστατικής πράξης, του Οργανισμού και του νόμου και να ζητά την τροποποίηση των όρων για τη χορήγηση ή της

απόφασης του διοικητικού συμβουλίου περί χορηγήσεως εντός αποκλειστικής προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών από την κάθε κοινοποίηση μόνο για λόγους που ανάγονται στην παράβαση των όρων της συστατικής πράξης, του Οργανισμού ή του νόμου. Μετά την παρέλευση της ανωτέρω προθεσμίας, η αρμόδια αρχή δεν μπορεί να αιτηθεί τροποποίηση. Αν στη συστατική πράξη ή στον Οργανισμό προβλέπεται διεξαγωγή διαγωνισμού και εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στη συστατική πράξη ή στον Οργανισμό, ο διαγωνισμός διενεργείται κατά τις διατάξεις του άρθρου 38 με προκήρυξη που συντάσσει το ίδρυμα, η οποία εγκρίνεται μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από την αρμόδια αρχή, ύστερα από γνώμη της αρμόδιας περιφερειακής υπηρεσίας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. 2. Μετά την επιλογή των υποτρόφων συνάπτεται σύμβαση μεταξύ αυτών και της διοίκησης του ιδρύματος, με βάση τους όρους της προκήρυξης ή της απόφασης επιλογής, εφόσον δεν έχει μεσολαβήσει προκήρυξη. Ειδικότερα θέματα απονομής υποτροφιών εκ μέρους των ιδρυμάτων μπορεί να ρυθμίζονται με την απόφαση της παραγράφου 6 του άρθρου 38 (...). Στο άρθρο 82 με τίτλο «Μεταβατικές και καταργούμενες διατάξεις» ορίζεται ότι «1. Όπου δεν ορίζεται διαφορετικά, οι διατάξεις του Κώδικα εφαρμόζονται και στις κοινωφελείς περιουσίες που υφίστανται κατά την έναρξη ισχύος του, ανεξάρτητα από τον τρόπο σύστασης τους. ... 4. Μέχρι την έκδοση των προεδρικών διαταγμάτων και λοιπών κανονιστικών πράξεων, που προβλέπονται στον παρόντα νόμο, ισχύουν ανάλογα οι μέχρι τώρα διέπουσες τα αντίστοιχα ζητήματα διατάξεις, εφόσον δεν αντίκεινται στις διατάξεις του παρόντος Κώδικα. ... 8. Με την επιφύλαξη όσων ορίζονται στις λοιπές διατάξεις του παρόντος Κώδικα, από την έναρξη ισχύος αυτού, καταργούνται: α) ο α.ν. 2039/1939 (Α' 455) ...».

4. Ο α.ν. 2039/1939 «Περί τροποποίησης, συμπλήρωσης και κωδικοποίησης των Νόμων περί εκκαθάρισεως και διοικήσεως των εις το Κράτος και υπέρ κοινωφελών σκοπών καταλειπομένων κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών» (ΦΕΚ Α' 455) όπως ίσχυε, προ της έναρξης ισχύος του ως άνω ν. 4182/2013, όριζε στο Κεφάλαιο Η' (άρθρα 107 έως 112) το νομοθετικό πλαίσιο των υποτροφιών από κληρονομίες, κληροδοσίες και δωρεές που διοικούνται από πρόσωπα άλλα πλην του Κράτους. Ειδικότερα σύμφωνα με το άρθρο 109 μεταξύ του διαχειριζομένου το κληροδοτήμα νομικού ή φυσικού προσώπου και του διορισθέντος υποτρόφου συντάσσεται συμβόλαιο, με το οποίο καθορίζονται οι τυχόν προβλεπόμενοι από τη διαθήκη ή δωρεά όροι, ακόμη δε και πρόσθετοι όροι κατ' αναλογία των οριζομένων στα άρθρα 54 έως 62 του ιδίου νόμου (που εντάσσονται στο Κεφάλαιο Δ' περί υποτροφιών από κληρονομίες, κληροδοσίες και δωρεές υπό την άμεση διαχείριση του Δημοσίου) και τα οποία, σύμφωνα με το άρθρο 110 αυτού, εφαρμόζονται αναλόγως και επί των υποτροφιών του παρόντος Κεφαλαίου, εφόσον οι διαθήκες ή δωρεές ή ειδικοί νόμοι δεν ορίζουν διαφορετικά. Το δε άρθρο 56 ορίζει ότι στο συμβόλαιο που υπογράφεται με τον υπότροφο περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, και ο όρος του εδαφίου δ', σύμφωνα με τον οποίο «δι' οιαδήποτε παράβαση των διατάξεων του Νόμου ως και των όρων του συμβολαίου συνεπαγομένην κατά τας διατάξεις του

παρόντος άρθρου και των άρθρων 58 και 60 επιστροφήν των δαπανών, υποχρεούνται οι υπότροφοι ... να επιστρέψωσιν εις την εξ η υποτροφία κληρονομίαν, κληροδοσία ή δωρεάν, τας γενομένας μέχρι της ημέρας της διακοπής των σπουδών των δαπάνας, εφαρμοζομένων δια την είσπραξιν αυτών των διατάξεων του Νόμου “περί εισπράξεως των δημοσίων εσόδων”. Την περί του επιστρεπτέου ποσού απόφασιν εκδίδει ο Υπουργός των Οικονομικών, εφαρμοζομένων και εν προκειμένω των διατάξεων των άρθρων 32 και 33 του παρόντος». Το δε άρθρο 60 ορίζει ότι : «1. Εν η περιπτώσει υπότροφος διακόψει άνευ της προς τούτο αδείας του οικείου Υπουργού τας σπουδάς του προ της λήξεως της υποτροφίας παύει η υποτροφία, υποχρεούται δι’ ούτος να επιστρέψη εις το κληροδότημα τα δαπανηθέντα, εφαρμοζομένων των διατάξεων του άρθρου 56 περιπτ. δ’ του παρόντος. ... 2. Ομοίως εις επιστροφήν των δαπανηθέντων υποχρεούται και ο υπότροφος, ο μη λαβών το πτυχίον του εντός έτους από της λήξεως των σπουδών του, εκτός εάν ούτος εκωλύθη εις τούτο εκ λόγων ανωτέρας βίας, εκτιμωμένων υπό του Υπουργού των Οικονομικών μετά γνωμοδότησιν του Σ.Ε.Κλ.», ενώ η παράγραφος 1 του άρθρου 155 ορίζει ότι: «1. Αί λεπτομέρειαι της εφαρμογής του παρόντος Νόμου καθορισθήσονται διά Β.Δ/των, εκδοθησομένων τη προτάσει του Υπουργού των Οικονομικών». Τέλος, το άρθρο 32 ορίζει, ότι: «1. Ο Υπουργός των Οικονομικών ... καταλογίζει (...) πάσαν επελθούσαν προφανώς εις την περιουσίαν εκ δόλου ή βαρεία αμελείας ή εκ διαχειρίσεως και διαθέσεως της περιουσίας παρά τας διατάξεις του παρόντος Νόμου ζημίαν, εντόκως, επί τω τόκω υπερημερίας, υπολογιζομένω αφ’ ης ως εκ της πράξεως ή παραλείψεως επήλθεν η ζημία (...) Ο καταλογισμός γίνεται δι’ ητιολογημένης πράξεως του Υπουργού των Οικονομικών (...)». Εξάλλου, από τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1 του ν. 2026/1992, άρθρου 1 του πδ/τος 97/1993, 46 παρ. 21 του ν. 3220/2004, 280 του ν. 3852/2010 και άρθρο 28 του ν. 4325/2015 συνάγεται ότι η αρμοδιότητα του Υπουργού Οικονομικών να καταλογίζει τους υποτρόφους με το ποσό της ληφθείσας από αυτούς υποτροφίας, έχει περιέλθει στο Γενικό Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης και νυν Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης.

5. Περαιτέρω, το από 18/23.8.1941 κανονιστικό διάταγμα (Α’286/23.8.1941) «Περί του τρόπου απονομής υποτροφιών εκ κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών καταλειπομένων εις άλλα πρόσωπα νομικά ή φυσικά πλην του Κράτους», το οποίο εκδόθηκε κατ’ εξουσιοδότηση της παραγράφου 1 του άρθρου 155 του α.ν. 2039/1939, ορίζει στο άρθρο 29 ότι «1. Εκτός των εν άρθροις 57 παρ.1, 58, 59 παρ.1 και 60 παρ.1 του Αναγκ. Νόμου 2039/1939 περιπτώσεων διακοπής υποτροφίας, δύναται να διακοπή αυτή προτάσει της Διοικούσης Επιτροπής, ή και άνευ τοιαύτης, δια πράξεως του Υπουργού των Οικονομικών μετά γνωμοδότησιν του Σ.Ε.Κλ. και διά παράβασιν των διατάξεων: α) Του εδαφίου 1 του άρθρου 61 του Αναγκαστικού Νόμου 2039/1939, β) του άρθρου 62 του αυτού Νόμου και γ) του άρθρο 25 του παρόντος Διατάγματος, 2. (...) 3. Η κατά περίπτωσιν α’ της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου διακοπή της υποτροφίας συνεπάγεται την υπό υποτρόφου, εν περιπτώσει δε ανηλικότητός του, την

υπό του νομίμου εκπροσώπου αυτού, επιστροφήν των μέχρι της ημέρας της διακοπής καταβληθέντων τω υποτρόφω ποσών, εισπραττομένων κατά τας διατάξεις του νόμου περί εισπράξεως δημοσίων εσόδων. Την περί του εισπρεπτέου ποσού απόφασιν εκδίδει ο Υπουργός των Οικονομικών, εφαρμοζομένων και εν προκειμένω των διατάξεων των άρθρων 32 και 33 του Αναγκαστικού Νόμου 2039/1939».

6. Από το συνδυασμό των προαναφερόμενων διατάξεων συνάγεται ότι υπό το καθεστώς ισχύος του ν. 4182/2013, η ρύθμιση, μεταξύ άλλων, του ζητήματος της επιστροφής των ποσών των υποτροφιών που χορηγούνται από Ιδρύματα μετά την διακοπή τους (άρθρο 38 παρ.6 του ν. 4182/2013), καθώς και των ειδικότερων ζητημάτων απονομής των υποτροφιών εκ μέρους των ιδρυμάτων (άρθρο 56 παρ 2 ν. 4182/2013) ανατέθηκε στους Υπουργούς Οικονομικών και Παιδείας και Θρησκευμάτων με την έκδοση κοινής υπουργικής απόφασης. Σύμφωνα δε με τη μεταβατική διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 82 του ως άνω νόμου (4182/2013), έως ότου εκδοθεί η εν λόγω κοινή υπουργική απόφαση, για τα ως άνω ζητήματα της επιστροφής των δαπανών υποτροφίας μετά τη διακοπή της καθώς και για τα ειδικότερα ζητήματα της απονομής των υποτροφιών, εφαρμόζονται αναλογικά οι διέπουσες τα αντίστοιχα ζητήματα διατάξεις, του έως τότε ισχύοντος α.ν. 2039/1939, καθώς και του κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθέντος από 18/23.8.1941 (Α' 286) κανονιστικού διατάγματος, συνεπώς, μεταξύ άλλων, εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 60 του α.ν. 2039/1939, που ισχύει, σύμφωνα με το άρθρο 110 αυτού, και για τις υποτροφίες από κληρονομίες, κληροδοσίες και δωρεές που διοικούνται από πρόσωπα άλλα πλην του Κράτους, όπως η κρινόμενη περίπτωση. Στις ως άνω περιπτώσεις που προβλέπει το άρθρο 60 του α.ν. 2039/1939 και επέρχεται διακοπή της χορηγηθείσας υποτροφίας ή παραβιάζεται ο προβλεπόμενος στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου όρος απονομής της, ανατίθεται στον Υπουργό Οικονομικών (όπως η σχετική αρμοδιότητα έχει περιέλθει, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες διατάξεις στο Συντονιστή Αποκεντρωμένης Διοίκησης), ο καταλογισμός των υποτρόφων (και από κληρονομίες, κληροδοσίες και δωρεές που διοικούνται από πρόσωπα άλλα πλην του Κράτους) με το ποσό της ληφθείσας από αυτούς υποτροφίας. Ειδικότερα, σύμφωνα με τη ρητή διάταξη του άρθρου 60 παρ. 2 του ως άνω α.ν., ο υπότροφος ο μη λαβών το πτυχίο του εντός έτους από της λήξεως των σπουδών του υποχρεούται να επιστρέψει τα δαπανηθέντα, εκτός εάν εκωλύθη εις τούτο εκ λόγων ανωτέρας βίας, οι οποίοι εκτιμώνται από το καταλογίζον όργανο μετά από γνωμοδότηση του Συμβουλίου Εθνικών Κληροδοτημάτων (ΕλΣυν IV 2410/2015).

7. Σύμφωνα με την απορρέουσα από τη συνταγματική αρχή του κράτους δικαίου αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης είναι προστατευτέα η εύλογη και αντικειμενικά δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του συνετού και επιμελούς διοικουμένου που αφορά σε δημιουργηθείσα νομική ή πραγματική κατάσταση συναπτομένη με τη συμπεριφορά των φορέων της κρατικής εξουσίας (ΕλΣυν Πρώτο Τμ. 54/2024, ΕλΣυν απόφ. I Τμ.2546/2016, πρβλ. Ελ.Συν. αποφ. Ολομ. 110/2001, 2546/2016, 1459,

55/2018). Ειδικότερα, συντρέχει περίπτωση εφαρμογής της εν λόγω αρχής, όταν με θετικές ενέργειες της Διοίκησης δημιουργείται στον διοικούμενο η σταθερή και εύλογη πεποίθηση ότι ορισμένη συμπεριφορά του είναι νόμιμη, ενώ δεν αρκεί για τη δημιουργία της πεποίθησης αυτής μόνη η αδράνεια του ενεχομένου διοικητικού οργάνου να ανατρέψει άμεσα μια υφιστάμενη κατάσταση που τον αφορά. Εξάλλου, ενδεχόμενη εμπιστοσύνη του διοικούμενου σε κατάσταση που δημιουργήθηκε από ενέργειες διοικητικού οργάνου, παρά την ύπαρξη ρητής και σαφούς διάταξης με αντίθετο περιεχόμενο, δεν παρίσταται δικαιολογημένη και δεν δύναται να τύχει έννομης προστασίας, κατά μείζονα δε λόγο προστατευόμενη εμπιστοσύνη δεν δημιουργείται όταν ο διοικούμενος παρά την ύπαρξη τέτοιας διάταξης και χωρίς οποιαδήποτε ρητή διαβεβαίωση ή θετική ενέργεια της διοίκησης παραβαίνει υποχρέωσή του, που επιφέρει ως συνέπεια τον καταλογισμό του ως αχρεωστήτως λαβόντος. Για να θεωρηθεί άξια προστασίας η εμπιστοσύνη του, πρέπει ο διοικούμενος να τελεί κατ' αρχήν σε καλή πίστη ως προς τη νομιμότητα της διαμορφωθείσας κατάστασης ή έννομης σχέσης, αλλά και ως προς τη συνέχισή της στο μέλλον και, ως εκ τούτου, εάν γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει τον παράνομο χαρακτήρα αυτής δεν δύναται να επικαλεστεί την εν λόγω αρχή (βλ. Ελ.Συν. Πρώτο Τμ. 54/2024, I Τμ. 2546/2016, 646/2019). Εξάλλου, συρρέουσα με την ανωτέρω αρχή είναι η αρχή της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης, η οποία καθορίζει τα όρια δράσης των οργάνων της Διοίκησης στο πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων τους.

8. Ο ν. 4820/2021 «Οργανικός Νόμος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και άλλες ρυθμίσεις» (Α' 130) ορίζει στο άρθρο 148 ότι «Μη νόμιμες δαπάνες που πληρώθηκαν με οποιονδήποτε τίτλο πληρωμής καταλογίζονται στον λαβόντα: α) εφόσον έχει συντελέσει υπαίτια στη μη νόμιμη πληρωμή, και β) ανεξάρτητα από υπαιτιότητα αυτού σε κάθε περίπτωση αχρεώστητης πληρωμής», στο άρθρο 150 ότι «1. Το καταλογίζον όργανο προβαίνει σε σταθμίσεις που επιβάλλονται από την αρχή της δίκαιης ισορροπίας και, αν συντρέχει λόγος, μειώνει ανάλογα το ποσό του καταλογισμού. Κατά τις σταθμίσεις συνεκτιμώνται ιδίως, η βαρύτητα της δημοσιονομικής παράβασης, ο βαθμός υπαιτιότητας, η σαφήνεια του νομικού πλαισίου και το επελθόν δημοσιονομικό αποτέλεσμα. 2. (...). 5. Επιτρέπεται σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις εξαιρετικώς η λελογισμένη μείωση του καταλογιζόμενου ποσού και από λόγους επιείκειας, όταν ο καταλογισμός του υπευθύνου θα επιφέρει συνέπειες στον ίδιο ή τους οικείους του που δεν μπορεί να γίνουν ανεκτές σε μια δημοκρατική κοινωνία. 7. Μείωση του ποσού μπορεί να γίνει και στις περιπτώσεις του άρθρου 148 με ανάλογη εφαρμογή των κριτηρίων της παρ. 1 για τους παρανόμως λαβόντες και με βάση την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και την αρχή της χρηστής διοίκησης για τους αχρεωστήτως λαβόντες.», και στο άρθρο 164 παρ. 2 ότι «Τα άρθρα (...) 150 εφαρμόζονται από το Ελεγκτικό Συνέδριο, κατά την εκδίκαση του ένδικου μέσου της έφεσης ενώπιον των Τμημάτων του σε υποθέσεις από καταλογιστικές πράξεις, που εκδόθηκαν μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος», ήτοι στις 23.7.2021.

Ειδικότερα σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 150 παρ. 1 και 7 του ν. 4820/2021, η οποία καταλαμβάνει τις εκκρεμείς δίκες και λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως από το Τμήμα ως αναγόμενη στο νόμο βάσιμο του καταλογισμού, αφού αποτελεί νομοθετική πραγμάτωση της συνταγματικής αρχής της αναλογικότητας εξειδικεύοντας τις απαιτούμενες σταθμίσεις στο πλαίσιο επίτευξης μιας δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του ύψους του καταλογισθέντος ποσού και του σκοπού του καταλογισμού, στην περίπτωση καταλογισμού λαβόντων που έχουν συντελέσει υπαιτίως στη μη νόμιμη πληρωμή, το δικάζον την έφεση Τμήμα δύναται να μειώσει τον καταλογισμό προβαίνοντας σε σταθμίσεις κατ' εφαρμογή της αρχής της δίκαιης ισορροπίας, με ανάλογη εφαρμογή των κριτηρίων της παρ. 1 του άρθρου 150, το οποίο προβλέπει ότι συνεκτιμώνται ιδίως η βαρύτητα της δημοσιονομικής παράβασης, ο βαθμός υπαιτιότητας, η σαφήνεια του νομικού πλαισίου και το επελθόν δημοσιονομικό αποτέλεσμα (ΕλΣυν Πρώτο Τμήμα 54/2024, 2061, 1691/2022, Δεύτερο Τμ. 1981, 1160/2022, 1680/2021, πρβλ. και ΕλΣυν Ολομ. 599/2021).

9. Περαιτέρω, με το Π.Δ. 450/18.7.1975 (Α'144) συστάθηκε κοινωφελές ίδρυμα με την επωνυμία «Κέντρο Βοήθειας Νέων Αλέξανδρου και Άννης Γιαννακάκη» και κυρώθηκε ο οργανισμός λειτουργίας του. Στο άρθρο 1 του οργανισμού του Ιδρύματος προβλέφθηκε ότι το Ίδρυμα έχει τη μορφή νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου, διεπόμενο από τις διατάξεις της διαθήκης, του α.ν. 2039/1939 όπως εκάστοτε ισχύει και του παρόντος οργανισμού, στο άρθρο 2 διατυπώθηκε ο σκοπός του, ο οποίος, όπως μεταγενέστερα αναδιατυπώθηκε με το άρθρο μόνο του από 29.5.2014 π.δ./τος (Β'1477/6.6.2014), συνίσταται, μεταξύ άλλων, στην εκ των εισοδημάτων της περιουσίας αυτού παροχή υποτροφιών σε οικονομικά αδύναμους νέους και νέες που κατάγονται, είτε από πατέρα είτε από μητέρα, από τα Δημοτικά Διαμερίσματα του τέως Δήμου Ινναχωρίου, ήτοι Βάθης, Κεφαλίου, Παπαδιανών, Περιβολίων, Αμυγδαλοκεφαλίου, Κάμπου, Έλους Βλάτους και Στροβλών Κισάμου, για σπουδές δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ημεδαπή, καθώς και για μεταπτυχιακές σπουδές στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή διάρκειας έως δύο ετών, εφόσον η κατοικία τους δεν βρίσκεται στην έδρα των σπουδών τους. Η εποπτεία του ιδρύματος έχει ανατεθεί στους Υπουργούς Οικονομικών, Παιδείας και Θρησκευμάτων και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας. Περαιτέρω, στο άρθρο 6 του οργανισμού λειτουργίας του Ιδρύματος ορίστηκε ότι: «[Η] Διοικούσα Επιτροπή: α) Διοικεί το Ίδρυμα και διαχειρίζεται άπασαν την περιουσίαν αυτού, κατά τις διατάξεις του α.ν. 2039/1939, ως αύται εκάστοτε ισχύουν και τους όρους της συστατικής του ιδρύματος πράξεως, (...) δ) μεριμνά διά την επωφελεστέραν αξιοποίησιν της περιουσίας του ιδρύματος (...)», στο άρθρο 10 ότι «1. Η εκλογή υποτρόφων γίνεται παρά της Διοικούσης Επιτροπής του Ιδρύματος, συμφώνως προς τας διατάξεις της διαθήκης, του Α.Ν. 2039/1939, ως ούτος εκάστοτε ισχύει και του εις εκτέλεσιν τούτου εκδοθέντος από 18/23.8.1941 Κανονιστικού Διατάγματος. 2. Εν περιπτώσει καθ' ην ο υπότροφος ήθελεν απολέσει εν έτος των σπουδών του, διακόπτεται η υποτροφία εκτός εάν τούτο, αποδεδειγμένως

οφείλεται εις ασθένειαν ή ανωτέραν βίαν. Ομοίως διακόπτεται η υποτροφία οπωσδήποτε, εάν ο υπότροφος απολέση και δεύτερον έτος εκ των σπουδών του, ανεξαρτήτως λόγου και αιτίας. Προκειμένου περί γυμνασιακών σπουδών η υποτροφία διακόπτεται αν ο λαβών ταύτην προαχθή με βαθμόν κάτω του «λίαν καλώς» και στο άρθρο 16 ότι «Το ίδρυμα υπόκειται εις την εν γένει εποπτείαν και τον έλεγχο του Υπουργείου Οικονομικών (...) συμφώνως προς τας διατάξεις του α.ν. 2039/1939, ως ούτος εκάστοτε ισχύει.».

10. Στην κρινόμενη υπόθεση, από τα στοιχεία του φακέλου αποδεικνύονται τα ακόλουθα: Δυνάμει της .../10.11.2014 Πράξης της Διοικούσας Επιτροπής του εν λόγω Ιδρύματος, επελέγη, μεταξύ άλλων, η εκκαλούσα, σπουδάστρια τότε Α' εξαμήνου στο Τμήμα Επιστήμης Διαιτολογίας – Διατροφής του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου – Σχολής Επιστημών Υγείας και Αγωγής, για τη χορήγηση υποτροφίας ποσού 200,00 ευρώ μηνιαίως και συνολικής διάρκειας τεσσάρων (4) ετών. Μεταξύ της εκκαλούσας και του Ιδρύματος συνήφθη η από 8.1.2015 σύμβαση υποτροφίας, στην οποία ορίστηκε ότι η διάρκεια αυτής θα είναι για τέσσερα έτη, ήτοι από 1.9.2014 έως 30.6.2018, ενώ το μηνιαίο ποσό της υποτροφίας (200,00 ευρώ) θα χορηγείται επί δέκα (10) μήνες το χρόνο. Επίσης στην ίδια σύμβαση (άρθρο 3) ορίστηκε ότι: «...3. Η υπότροφος οφείλει να υποβάλλει μετά το πέρας κάθε εκπαιδευτικού εξαμήνου σπουδών πιστοποιητικό ... για την τακτική και ευδόκιμη φοίτησή της», ενώ στο άρθρο 5 της σύμβασης ορίστηκε ότι: «Για κάθε παράβαση των διατάξεων του ν. 4182/2013 (...) και του Κανονισμού λειτουργίας του Ιδρύματος, η υπότροφος υποχρεούται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 56 και 38 παρ.6 του παραπάνω ν. 4182/2013, να επιστρέψει στο Ίδρυμα μέχρι και την ημέρα διακοπής, τη χορηγηθείσα σε αυτήν υποτροφία». Στη συνέχεια, εκδόθηκε η .../23.9.2015 Πράξη της Διοικούσας Επιτροπής του Ιδρύματος περί διακοπής χορήγησης της υποτροφίας προς την εκκαλούσα και επιστροφής του καταβληθέντος σε αυτήν ποσού από 1.9.2014 έως 30.3.2015, ύψους 1.400,00 ευρώ, κατ' επίκληση, μεταξύ άλλων, της διάταξης του άρθρου 10 παρ.2 του προαναφερόμενου (σκέψη 9) Οργανισμού του Ιδρύματος (ο οποίος κυρώθηκε με το π.δ. 450/1975), λόγω ελλιπούς φοίτησής της κατά το ακαδημαϊκό έτος 2014 – 2015. Με την .../7.1.2016 απόφαση του ασκούντος καθήκοντα Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης η απόφαση αυτή του Ιδρύματος δεν επικυρώθηκε με το σκεπτικό ότι σύμφωνα με τον οργανισμό του Ιδρύματος (άρθρο 10) η διακοπή της υποτροφίας προβλέπεται μόνο όταν ο υπότροφος αποτύχει σε όλα τα μαθήματα. Περαιτέρω, κατ' επίκληση ομοίως της ως άνω αναφερόμενης διάταξης του άρθρου 10 παρ.2 του Οργανισμού του Ιδρύματος, κατόπιν της .../5.6.2018 Πράξης της Διοικούσας Επιτροπής του Ιδρύματος, περί διακοπής χορήγησης προς την εκκαλούσα της εγκριθείσας υποτροφίας, λόγω ελλιπούς φοίτησής της και επιστροφής του ποσού που αυτή έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.6.2016 έως 31.5.2018, ύψους 3.800,00 ευρώ, εκδόθηκε η .../29.1.2019 απόφαση της Συντονίστριας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης, με την οποία αποφασίστηκε η διακοπή χορήγησης της υποτροφίας προς την

εκκαλούσα, ενώ δεν έγινε δεκτή η επιστροφή στο ίδρυμα του καταβληθέντος σε αυτήν ως άνω ποσού με την αιτιολογία ότι δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις του άρθρου 60 του α.ν 2039/1939. Ακολούθησε η .../1.7.2019 απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής του Ιδρύματος περί επιστροφής από την εκκαλούσα του συνολικού ποσού των 7.800,00 ευρώ, το οποίο έλαβε ως υποτροφία για τις σπουδές της στην ανωτέρω Σχολή, κατά το χρονικό διάστημα από 1.9.2014 έως 31.5.2018, με την αιτιολογία ότι δεν ολοκλήρωσε τις σπουδές της στον προβλεπόμενο, σύμφωνα με τον Κανονισμό του Τμήματος Επιστήμης Διαιτολογίας – Διατροφής του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου, χρόνο (στις 30.6.2018) και συνακόλουθα, δεν υπέβαλε εμπροθέσμως προς το Ίδρυμα τον απαιτούμενο τίτλο σπουδών (πτυχίο). Κατόπιν γνωμοδότησης του Συμβουλίου Κοινοφελών Περιουσιών Αποκεντρωμένης Διοίκησης υπέρ της επιστροφής του ανωτέρω ποσού από την υπότροφο, εκδόθηκε η .../12.3.2020 απόφαση της Συντονίστριας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης με την οποία εγκρίθηκε η ως άνω .../1.7.2019 απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής του Ιδρύματος περί επιστροφής από την εκκαλούσα του προαναφερόμενου ποσού με την αιτιολογία ότι δεν προέκυψαν από την από 29.8.2019 επιστολή της λόγοι ανωτέρας βίας που την εμπόδισαν να λάβει το πτυχίο της εντός του χρονικού διαστήματος που ορίζει το άρθρο 60 παρ.2 του α.ν. 2039/1939. Στη συνέχεια, εκδόθηκε η προσβαλλόμενη .../21.4.2020 απόφαση της Συντονίστριας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης με την οποία καταλογίστηκε υπέρ του Ιδρύματος και σε βάρος της εκκαλούσας το συνολικό ποσό των 7.800 ευρώ, που αντιστοιχεί στις δαπάνες της υποτροφίας τετραετούς διάρκειας, από 1.9.2014 έως 30.6.2018, την οποία χορήγησε το Ίδρυμα σε αυτήν για την πραγματοποίηση σπουδών στο Τμήμα Επιστήμης Διαιτολογίας – Διατροφής της Σχολής Επιστημών Υγείας και Αγωγής του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου.

11. Με την κρινόμενη έφεση η εκκαλούσα ζητεί την ακύρωση ή μεταρρύθμιση της προσβαλλόμενης καταλογιστικής απόφασης, προβάλλοντας: i) ότι ο νόμος 4182/2013, ο οποίος είναι κατά χρόνο εφαρμοστέος στην περίπτωση της, ουδέν προβλέπει σχετικά με την υποχρέωσή της για την ολοκλήρωση των σπουδών κατά τον προβλεπόμενο από τον οικείο Κανονισμό Σπουδών της Σχολής της χρόνο φοίτησης ή εντός έτους από τη λήξη αυτού, ούτε σχετικά με την υποχρέωση επιστροφής των καταβληθεισών σε αυτήν ποσών υποτροφίας, ενώ με την παράγραφο 8 του άρθρου 82 του ν. 4182/2013 έχει καταργηθεί από 10.11.2013 ο α.ν. 2039/1939 και δη το άρθρο 60 παρ.2 αυτού, κατ' εφαρμογή του οποίου εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, ii) ότι η μη ολοκλήρωση των σπουδών της εντός του προβλεπόμενου χρονικού διαστήματος οφείλεται σε λόγους ανωτέρας βίας που συνέτρεχαν στο πρόσωπό της και ειδικότερα ότι ο αιφνίδιος και πρόωρος θάνατος του πατέρα της το έτος 2011 επέφερε ψυχολογικές επιπτώσεις για την ίδια, οι οποίες απαιτούσαν την υποστήριξη της από ειδικό ψυχικής υγείας επειδή συνέχιζαν να υφίστανται κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα σε συνδυασμό με τις αντίξοες συνθήκες που αντιμετώπισε (ριζική αλλαγή που επέφερε στη ζωή της η μετεγκατάστασή

της από χωριό της περιοχής των Χανίων στην πόλη της Αθήνας, συναφή δυσκολία προσαρμογής και αδυναμία συγκέντρωσης καθώς και οικονομική δυσκολία της οικογένειάς της), iii) ότι με ελλιπή και σε κάθε περίπτωση πλημμελή και μη νόμιμη αιτιολογία εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, ενώ τέλος, iv) κατά παράβαση των αρχών της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου, της χρηστής και ευρύθμου διοικήσεως και της αρχής της αναλογικότητας με την προσβαλλόμενη απόφαση καταλογίστηκε σε βάρος της το ποσό των 7.800 ευρώ.

12. Με τα δεδομένα αυτά και σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στις νομικές σκέψεις που προηγήθηκαν, το Τμήμα κρίνει ότι νομίμως καταλογίστηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση η εκκαλούσα, διότι, από το συνδυασμό των προαναφερομένων διατάξεων (βλ. σκέψεις 3 έως 6) προκύπτει ότι, ελλείψει της προβλεπόμενης στις διατάξεις των άρθρων 38 παρ. 6 και 56 παρ.2 του κατά χρόνο εφαρμοστέου ν. 4182/2013 κοινής υπουργικής απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Παιδείας και Θρησκευμάτων και σύμφωνα με τη ρητή μεταβατική διάταξη του άρθρου 82 παρ. 4 του ίδιου νόμου, τα ζητήματα της απονομής της υποτροφίας και της επιστροφής των δαπανών της ρυθμίζονται από τις αντίστοιχες διατάξεις του α.ν. 2039/1939, και ειδικότερα, μεταξύ άλλων, το άρθρο 60 παρ.2 του νόμου αυτού, το οποίο εφαρμόζεται (σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 110 του ίδιου νόμου) και για τις υποτροφίες από κληρονομίες, κληροδοσίες και δωρεές που διοικούνται από πρόσωπα άλλα πλην του Κράτους, όπως η κρινόμενη. Επιπλέον με τις προαναφερόμενες διατάξεις του Οργανισμού του Ιδρύματος (σκέψη 9) προβλέπεται μεταξύ άλλων ότι το ίδρυμα διέπεται από τις διατάξεις του α.ν. 2039/1939, σύμφωνα με τις οποίες πραγματοποιείται και η επιλογή των υποτρόφων. Δοθέντος δε ότι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, η εκκαλούσα δεν έλαβε και δεν προσκόμισε τον απαιτούμενο τίτλο σπουδών (πτυχίο) στο Ίδρυμα εμπροθέσμως, ήτοι εντός ενός έτους από τη λήξη των σπουδών της (30.6.2019, βλ. και την ως άνω από 8.1.2015 σύμβαση μεταξύ της εκκαλούσας και του Ιδρύματος η οποία προβλέπει χρόνο περάτωσης των σπουδών της εκκαλούσας στις 30.6.2018), ενώ περαιτέρω, σύμφωνα με το απόσπασμα 3 του Πρακτικού .../ 9.3.2020 του Συμβουλίου Κοινοφελών Περιουσιών της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης, δεν προέκυψαν λόγοι ανωτέρας βίας που εμπόδισαν την εκκαλούσα να ολοκληρώσει εγκαίρως τις σπουδές της, νομίμως εκδόθηκε η προσβαλλόμενη καταλογιστική απόφαση σε βάρος της, τα δε περί του αντιθέτου προβαλλόμενα από την ίδια είναι απορριπτέα ως αβάσιμα. Ομοίως ως αβάσιμος πρέπει να απορριφθεί ο ισχυρισμός της εκκαλούσας ότι δεν ολοκλήρωσε εγκαίρως τις σπουδές της λόγω ανωτέρας βίας, επικαλούμενη το θάνατο της πατέρα της το έτος 2011 και τις δυσκολίες που αντιμετώπισε ως προς την προσαρμογή της στην Αθήνα από την περιοχή των Χανίων, καθόσον ο ισχυρισμός ότι απευθύνθηκε σε ειδικό ψυχικής υγείας δεν προβάλλεται κατά τρόπο ορισμένο, δηλαδή με επίκληση συγκεκριμένων στοιχείων για διάγνωση κάποιας σχετικής πάθησης για την οποία υπήρξε ανάγκη θεραπείας, καθώς και το ακριβές χρονικό σημείο εμφάνισής της, ενώ ο θάνατος του πατέρα της συνέβη πριν την έναρξη

των σπουδών της, τα δε επικαλούμενα γεγονότα ως προς τις δυσκολίες που αντιμετώπισε κατά την εγκατάσταση και προσαρμογή της στην Αθήνα δεν συνιστούν ανυπαίτιο και εξαιρετικής φύσης γεγονός που ήταν απρόβλεπτο και δεν μπορούσε να αποτραπεί.

13. Επιπλέον, με πλήρη, ειδική και νόμιμη αιτιολογία επιβλήθηκε σε βάρος της εκκαλούσας ο ένδικος καταλογισμός, καθώς από την προσβαλλόμενη απόφαση και τα στοιχεία του φακέλου, που τη συνοδεύουν, προκύπτει με σαφήνεια τόσο η νομική όσο και ιστορική αιτία επιβολής αυτού.

14. Τέλος, αβασίμως η εκκαλούσα προβάλλει παραβίαση των αρχών της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της εύρυθμης και χρηστής διοίκησης, δοθέντος ότι η επιστροφή της ληφθείσας υποτροφίας δεν εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της διοίκησης, αλλά συνιστά επιβαλλόμενη εκ του νόμου υποχρέωσή της, ενώ οι επικαλούμενες από την ίδια αποφάσεις, ήτοι η .../7.1.2016 απόφαση του ασκούντος καθήκοντα Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, καθώς και η .../2018/29.1.2019 απόφαση της Συντονίστριας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης, αντίστοιχα, δεν ήταν ικανές να της δημιουργήσουν δικαιολογημένη πεποίθηση ότι δεν θα εκδοθεί σε βάρος της η επίδικη καταλογιστική απόφαση (πρβλ. ΕλΣυν IV 2410/2015). Ειδικότερα οι επικαλούμενες αποφάσεις έκριναν ότι δεν συνέτρεχαν κατά το χρόνο έκδοσής τους οι προϋποθέσεις του Κανονισμού του ιδρύματος (.../7.1.2016 απόφαση) και του άρθρου 60 του α.ν. 2039/1939 (.../29.1.2019 απόφαση) για την επιστροφή της υποτροφίας, συνεπώς δεν απέκλεισαν την περίπτωση μελλοντικής εφαρμογής της κρίσιμης διάταξης του άρθρου 60 παρ.2 του α.ν. 2039/1939. Σε κάθε περίπτωση, από τη λήψη της τελευταίας δόσης του καταλογισθέντος στην εκκαλούσα ποσού (Μάιος του 2018) μέχρι την έκδοση της προσβαλλόμενης απόφασης (21.4.2020) δεν έχει παρέλθει μακρό χρονικό διάστημα.

15. Περαιτέρω, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 150 και 164 παρ.2 του ν. 4820/2021, σε συνδυασμό με το άρθρο 148 του ίδιου νόμου, με τις οποίες πραγματώνεται σε νομοθετικό επίπεδο η συνταγματική αρχή της αναλογικότητας και της δίκαιης ισορροπίας, ως προς τους παρανόμως λαβόντες (σκέψη 8), το Δικαστήριο κρίνει ότι, εκτιμωμένων των περιστάσεων της ένδικης υπόθεσης, οφείλει να εξετάσει εάν συντρέχει περίπτωση μείωσης του ποσού του καταλογισμού σε βάρος της εκκαλούσας, η οποία δεν εκπλήρωσε όπως προαναφέρθηκε την προβλεπόμενη, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά προηγουμένως, υποχρέωσή της (σκέψεις 3-6 και 12, άρθρα 82 παρ.4 ν. 4182/2013 και 60 παρ. 2 α.ν. 2039/1939) για τη διατήρηση του ποσού της υποτροφίας που απονεμήθηκε σε αυτήν και επομένως έχει καταστεί παρανόμως λαβούσα ως προς το ποσό αυτό.

Ειδικότερα, στην υπό κρίση περίπτωση, το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να συνεκτιμηθούν τα εξής: α) το γεγονός ότι η επίμαχη υποτροφία παρέχεται σύμφωνα με τον Οργανισμό του Ιδρύματος (σκέψη 9) σε περιπτώσεις οικονομικά αδύναμων νέων, για τους οποίους, όπως και για τις οικογένειές τους, είναι αντικειμενικά αναμενόμενη η δυσχερής επιστροφή του συνολικού ποσού της υποτροφίας για σπουδές πολλών ετών μακριά από

την οικογενειακή εστία, β) το ύψος του καταβαλλόμενου μηνιαίου ποσού της υποτροφίας (200 ευρώ), το οποίο χορηγείτο για 10 μήνες το χρόνο, δεν προκύπτει στην υπό κρίση περίπτωση ότι επαρκούσε για την αντιμετώπιση των επικαλούμενων οικονομικών δυσκολιών της εκκαλούσας κατά το χρονικό διάστημα φοίτησής της στην Αθήνα, μακριά από την οικογενειακή εστία (σε χωριό στην περιοχή Νομού Χανίων Κρήτης), ώστε να αποκλειστεί η δυσκολία προσαρμογής και η έλλειψη συγκέντρωσης κατά τα πρώτα έτη σπουδών, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της έφεσης, αλλά και να συμβάλει στην διαρκή και απρόσκοπτη παρακολούθηση των σπουδών και την ολοκλήρωσή τους στον προβλεπόμενο χρόνο από την εκκαλούσα, γ) ότι η εκκαλούσα εκπλήρωνε προσηκόντως την υποχρέωσή της να καθιστά ενήμερη τη διοίκηση του Ιδρύματος για την πορεία των σπουδών της, εκθέτοντας αναλυτικά και σε τακτά χρονικά διαστήματα τα προβλήματα προσαρμογής και παρακολούθησης του προγράμματος σπουδών που αντιμετώπιζε (βλ. την από 6.12.2016 επιστολή της προς το Ίδρυμα, καθώς και τις με αρ.πρωτ. /4.2.2015, /17.9.2015, /6.12.2016, /22.5.2017, /9.11.2017, /13.3.2018, /5.6.2018 Βεβαιώσεις και Πιστοποιητικά Σπουδών που προσκόμισε στο Ίδρυμα), δ) ως προς την σαφήνεια του νομικού πλαισίου, ότι οι διατάξεις του ν. 4182/2013 που ίσχυαν κατά το χρόνο σύναψης της σύμβασης υποτροφίας και στις οποίες παραπέμπει η ίδια σύμβαση, προβλέπουν έκδοση κοινών υπουργικών αποφάσεων σχετικά με την επιστροφή των δαπανών των υποτροφιών και τα ειδικότερα ζητήματα απονομής τους και παράλληλα προβλέπουν την κατάργηση του α.ν. 2039/1939, με την επιφύλαξη όμως των μεταβατικών ρυθμίσεων του ίδιου νόμου (4182/2013), σύμφωνα με τις οποίες διατηρούνται σε ισχύ, όπως προαναφέρθηκε (σκέψεις 3-6), οι αντίστοιχες προγενέστερες διατάξεις (του α.ν. 2039/1939) μέχρι την έκδοση των προβλεπόμενων υπουργικών αποφάσεων. Επιπροσθέτως οι όροι της σύμβασης υποτροφίας προβλέπουν υποχρέωση τήρησης των διατάξεων του ν. 4182/2013 (σκέψη 10), χωρίς περαιτέρω εξειδίκευση με βάση το προαναφερόμενο κατά τα ανωτέρω ρυθμιστικό περιεχόμενό τους, γεγονός το οποίο δεν συμβάλλει στην κατανόηση και συνεπή τήρηση του νομικού πλαισίου των υποχρεώσεων της υποτροφίας, ε) οι επικαλούμενες από την εκκαλούσα ειδικότερες περιστάσεις που συνέτρεχαν στο πρόσωπό της (έλλειψη συγκέντρωσης εξαιτίας των ψυχολογικών προβλημάτων από την πρόωρη απώλεια του πατρός της, της δυσκολίας προσαρμογής στην Αθήνα και των οικονομικών δυσκολιών της οικογένειάς της), τα προσκομιζόμενα οικονομικά στοιχεία (πράξεις διοικητικού προσδιορισμού φόρου), καθώς και η νεαρή ηλικία της (γεννηθείσα το έτος 1996), στ) ότι η εκκαλούσα δεν διέκοψε τις σπουδές της, ούτε προκύπτει διαγραφή της από την σχολή φοίτησής της, αλλά από τα προσκομιζόμενα στοιχεία αποδεικνύεται ότι επίκειται η ολοκλήρωση της φοίτησής της με την εκπόνηση της πτυχιακής της εργασίας (σχετικό το από 27.2.2025 πιστοποιητικό αναλυτικής βαθμολογίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου το οποίο βεβαιώνει την εκπλήρωση των σπουδών της σε ποσοστό 96%), συνεπώς δεν συντρέχει στην προκειμένη περίπτωση μεγάλη

απόκλιση από τον σκοπό χορήγησης της υποτροφίας (λήψη πτυχίου από την εκκαλούσα).

16. Με τα δεδομένα αυτά το Δικαστήριο κρίνει ότι συντρέχει εν προκειμένω νόμιμος λόγος μείωσης, βάσει της αρχής της αναλογικότητας, του επίμαχου καταλογισμού σε βάρος της εκκαλούσας, ο οποίος πρέπει να περιορισθεί στο ποσό των 1.000,00 ευρώ.

17. Κατόπιν των ανωτέρω, πρέπει η ένδικη έφεση να γίνει εν μέρει δεκτή, να μεταρρυθμιστεί η προσβαλλόμενη .../21.4.2020 απόφαση της Συντονίστριας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης και να περιορισθεί το ποσό του καταλογισμού σε βάρος του εκκαλούσας στο ποσό των 1.000,00 ευρώ. Περαιτέρω, κατ' εκτίμηση των περιστάσεων, πρέπει να διαταχθεί η επιστροφή του κατατεθέντος παραβόλου στην εκκαλούσα (άρθρο 310 παρ. 1 και 2 του ν. 4700/2020) και να απαλλαγεί το εφεσίβλητο Ελληνικό Δημόσιο από τα δικαστικά έξοδα της εκκαλούσας, την καταψήφιση των οποίων ζητεί αυτή σε βάρος του (άρθρο 314 παρ. 3 εδ. β' του ν. 4700/2020).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται εν μέρει την έφεση.

Μεταρρυθμίζει την .../21.4.2020 Απόφαση της Συντονίστριας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης και περιορίζει το καταλογισθέν εις βάρος της εκκαλούσας ποσό σε χίλια ευρώ (1.000 ευρώ).

Διατάσσει την επιστροφή του κατατεθέντος παραβόλου στην εκκαλούσα. Και

Απαλλάσσει το Ελληνικό Δημόσιο από τα δικαστικά έξοδα της εκκαλούσας.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε σε τηλεδιάσκεψη, κατ' άρθρο 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020, στις 14 Οκτωβρίου 2025.

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΥ**

**Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΟΥΝΑ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΚΟΙΛΑΚΟΥ**

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο του Πρώτου Τμήματος στις 21 Απριλίου 2026.

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΜΑΡΑΓΚΟΥ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΚΟΙΛΑΚΟΥ**